

УДК 657.6:658.1

МЕЛІХОВА Тетяна Олегівна,
кандидат економічних наук, доцент
МАНОЙЛО Тетяна Вікторівна

РОЗРОБКА ПРОГРАМИ АУДИТУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Авторами статті обґрунтовано мета та завдання проведення аудиту касових операцій, необхідність розробки програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства. В статті запропоновано методику проведення аудиту касових операцій, яка включає в себе: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора.

Ключові слова і фрази: *аудит, ефективність, касові операції, анкета, загальний план, програма перевірки, робочий документ аудитора.*

The authors of the article substantiated purpose and objective of cash transactions audit, need for development of cash transactions audit program for enhancing company's performance. The article offers a cash transactions audit method that includes: a questionnaire, general plan audit, audit program, auditor's working papers.

Keywords: *audit, efficiency, cash transactions, questionnaire, general plan, check program, auditor's working paper.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Робота кожного підприємства неодмінно пов'язана із рухом грошових коштів у касі. Важливою умовою для забезпечення їх збереження та правильності здійснення обліку є вчасне та правильне документальне оформлення операцій з надходження, вибуття та зберігання на підприємстві коштів. Тому, актуальною проблемою на сьогодні стає перевірка правильності, своєчасності та законності оформлення касових операцій.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемними питаннями аудиту касових операцій займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф.Ф. [1], Гончарук Я.А. [2], Гордієнко Н.І. [3], Давидов Г.М. [4], Дерій В.А., Іванова Н.А., Карпенко М.Ю., Кулаковська Л.П. [5], Огійчук М.Ф., Піча Ю.В., Савченко В.Я. [6], Сахарцева І.І. [7], Усач Б.Ф. [8] та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення аудиту касових операцій. Проте саме питання розробки програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності підприємства розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є розробка програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних результатів. Метою аудиту касових операцій є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснених операцій з грошовими коштами підприємства і правильності їх відображення в обліку.

Завдання проведення аудиту касових операцій: оцінити стан аналітичного та синтетичного обліку готівкових операцій, які здійснювало підприємство за період, що перевіряється; виконати перевірку своєчасності та правильності відображення в обліку готівкових операцій; здійснити перевірку дотримання підприємством вимог нормативних документів, які регламентують порядок ведення готівкових операцій.

Анкету перевірки касових операцій подано в таблиці 1. У програмі аудиту касових операцій відображає основні процедури для вирішення основних завдань аудиторської перевірки.

Таблиця 1 - Анкета перевірки касових операцій.

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Скільки років Ви працюєте на підприємстві?				
	0-1				
	1-5				
	5 і більше				
2	Що впливає на розмір ліміту каси:				
	- обсяг касових оборотів (надходжень і витрат)				
	- установленні строки здачі готівки				
	- місцезнаходження підприємства				
3	Надходження готівки до каси підприємства оформляється прибутковими касовими ордерами за формою № КО-1?				
4	Хто повинен підписувати ПКО:				
	- касир;				
	- менеджер;				
	- головний бухгалтер;				
	- керівник;				
	- одержувач				
5	Чи можна видавати грошові кошти особі, яка не зазначена у видатковому документі?				
6	Видача грошей іншій особі здійснюється тільки за дорученням?				
7	Коли відкривається касова книга підприємством:				
	- кожного місяця;				
	- кожного дня;				
	- раз на квартал;				
	- раз на рік				

8	На якому рахунку обліковується «Каса в національній валюті»:				
	- 301;				
	- 302;				
	- 311;				
	- 312.				
9	Чи є на підприємстві наказ про облікову політику.				
10	Одержано з поточного рахунка в національній валюті готівку для різних цілей:				
	- Дт 301 Кт 311				
	- Дт 311 Кт 302				
	- Дт 301 Кт 312				
11	Одержано готівку з поточного рахунка в іноземній валюті для виплати авансу з відрядження:				
	- Дт 311 Кт 301				
	- Дт 302 Кт 311				
	- Дт 302 Кт 312				
12	Надійшла в касу виручка за продукцію власного виробництва:				
	- Дт 301 Кт 731				
	- Дт 311 Кт 361				
	- Дт 301 Кт 701				
13	Отримано готівкою до каси внесок до статутного Фонду:				
	- Дт 301 Кт 40				
	- Дт 46 Кт 30				
	- Дт 301 Кт 46				
14	Виплачено з каси працівникам підприємства заробітну плату:				
	- Дт 661 Кт 301				
	- Дт 301 Кт 311				
	- Дт 661 Кт 302				
15	Повернуто гроші в касу підзвітними особами:				
	- Дт 301 Кт 311				
	- Дт 301 Кт 372				
	- Дт 301 Кт 371				
16	Повернуто касиром нестачу грошових коштів у касу:				
	- Дт 301 Кт 661				
	- Дт 301 Кт 311				
	- Дт 301 Кт 375				
17	Чи проводиться аналіз касових операцій?				

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту

(табл. 2). План аудиту є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах аудиту і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації [1]. Аудит касових операцій підприємства авторами рекомендується проводити в кілька етапів.

Таблиця 2 – Загальний план проведення аудиту касових операцій.

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, визначення аудиторського ризику, планування аудиту касових операцій	Статут підприємства, Звіти попередніх, перевірок, накази.		
Основний	Перевірити правильність оформлення прибуткових та видаткових касових ордерів Перевірити своєчасність та повноту відображення руху готівки в касовій книзі та в звіті касира Перевірити дотримання ліміту наявності готівки в касі Перевірити дотримання умов видачі готівки підзвіт на операційні і господарські витрати та інші потреби підприємства Перевірити своєчасність та повноту оприбуткування грошей Перевірка стану обліку касових операцій Перевірити відповідність у фінансовій звітності Розрахунок коефіцієнтів грошових коштів	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, журнал № 1, Головна книга, баланс (форма № 1), корінці чеків, виписки банків, касова книга, відомості на виплату зарплати.		
Завершальний	Складання аудиторського звіту і висновку.	Звіт		

При первісному аудиті, процедури аудиту будуть залежати від рівня довіри до результатів попереднього аудиту. Якщо аудит буде базуватися на

Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит

даних попереднього аудиту, то необхідно уважно вивчити його робочі документи або детально облік касових операцій, чи адекватним був підхід попереднього аудитора. Робочу програму аудиту касових операцій наведено в таблиці 3.

Для вирішення поставлених завдань аудиту касових операцій пропонуємо робочі документи аудитора (табл. 4-12), які на думку авторів стануть обґрунтованими доказами якісного аудиту касових операцій.

Таблиця 4 - Робочий документ аудитора з перевірки правильності оформлення прибуткових касових ордерів - РДКО-1.1.

Наявність реквізитів у Прибутковому касовому ордері									
Номер документа	Дата складання	Сума, грн.	Код цільового призначення	Від кого прийнято	Печать	Підпис		Кореспондуючі рахунки	
						Гол. бухгалтера	Касира	Дебет	Кредит

Таблиця 5 - Робочий документ аудитора з перевірки правильності оформлення видаткових касових ордерів - РДКО-1.2.

Наявність реквізитів у Видатковому касовому ордері											
Номер документа	Дата складання	Сума, грн.	Код цільового призначення	Кому видано	Печать	Підпис				Кореспондуючі рахунки	
						Керівника	Гол. бухгалтера	Касира	Одержувача	Дебет	Кредит

Таблиця 6 - Робочий документ аудитора з перевірки своєчасності та повноти відображення руху готівки в касовій книзі та в звіті касира - РДКО-2.

Касова книга					Звіт касира					Відхилення	
Дата	Номер документа	Назва документа	Підпис	Сума, грн.	Дата	Номер документа	Назва документа	Підпис	Сума, грн.	Дата	Сума, грн.

Таблиця 7 - Робочий документ аудитора з перевірити дотримання ліміту наявності готівки в касі (грн.) - РДКО-3.

Дата	Залишок готівки на початок дня	Надходження готівки до каси	Видача готівки з каси	Залишок готівки на кінець дня	Ліміт каси	Понадлімітні залишки за кожний день

Таблиця 8 - Робочий документ аудитора з перевірки дотримання умов видачі готівки підзвіт на операційні і господарські витрати та інші - РДКО-4.

Підзвітна особа	Призначення авансу	Прибутковий касовий ордер		Використання готівки за авансовим звітом		Відхилення (+;-)	Причина	Висновок аудитора
		Дата	Сума, грн.	Дата	Сума, грн.			

Таблиця 9 - Робочий документ аудитора з перевірки своєчасності та повноти оприбуткування грошей - РДКО-5.

№ документа	ПКО		Касова книга		Відхилення	
	Дата	Сума, грн.	Дата	Сума, грн.	Дата	Сума, грн.

Таблиця 10 - Робочий документ аудитора з перевірки стану обліку касових операцій - РДКО-6.

Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудиту			Виправлення		
	Дт	Кт	Сума, грн.	Дт	Кт	Сума, грн.	Дт	Кт	Сума, грн.

Таблиця 11 - Робочий документ аудитора з перевірки відповідності у фінансовій звітності - РДКО-7.

Період, залишок на:	Головна книга	Відомість	Баланс	Звіт про рух грошових коштів, (каса)	Відхилення		
					Відомості від головної книги	Головної книги від Балансу	Балансу від Звіту про рух грошових коштів
01.01							
01.04							
01.07							
01.10							
01.01.							

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. У роботі розроблена програма аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку касових операцій на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку касових операцій, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити ефективність діяльності підприємства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бугинець Ф.Ф. Аудит : підручник [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навч. закл.]. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 512 с
2. Гончарук Я.А. Аудит: Навч. посіб. / Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький. – 3-тє вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007. - 443с.
3. Гордієнко Н.І. Аудит, методика і організація : Навч. посіб. / Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 452 с.
4. Давидов Г.М. Аудит : [навч. посібник] / Г. М. Давидов. – К. : Т-во «Знання», 2001. – 363 с.
5. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посібник [для ВНЗ] / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. - К. : Каравела, 2004. - 567 с.
6. Савченко В.Я. Аудит : [навч. посібник] / В. Я. Савченко. - К. : КНЕУ, 2006. - 322 с.
7. Сахарцева І.І. Теоретико-методологічні аспекти формування програм аудиту : [монографія] / І.І. Сахарцева. – К. : Кондор, 2005. – 374 с.
8. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту : [підручник] / Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. - К. : Знання, 2006. - 295 с.